

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ฝ่ายวินัยและส่งเสริมคุณธรรม กองการเจ้าหน้าที่ อบจ.พะเยา โทร.๐-๕๔๔๐-๕๔๐๐ ต่อ ๓๒
ที่ พย ๕๑๐๐๙.๔/ ๓๖๒ วันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ประชาสัมพันธ์คู่มือการสืบสวนข้อเท็จจริง

เรียน ปลัด อบจ. รองปลัด อบจ. หัวหน้าสำนักงานปลัดฯ อบจ. เลขานุการ อบจ. ผู้อำนวยการกองทุกกอง และ
หัวหน้าหน่วยตรวจสอบภายใน

ด้วย ฝ่ายวินัยและส่งเสริมคุณธรรม กองการเจ้าหน้าที่ ได้จัดทำคู่มือการสืบสวนข้อเท็จจริง เพื่อให้บุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยาที่ได้รับแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงหรือเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ในการสืบสวนข้อเท็จจริง ใช้เป็นแนวทางในการสืบสวนข้อเท็จจริงให้เป็นไปด้วยความรวดเร็ว ถูกต้อง เหมาะสม ตลอดจนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ในการนี้ กองการเจ้าหน้าที่ จึงขอประชาสัมพันธ์คู่มือการสืบสวนข้อเท็จจริง ให้ข้าราชการและบุคลากรในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยาได้รับทราบและใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้ ทั้งนี้ สามารถดาวน์โหลด“คู่มือการสืบสวนข้อเท็จจริง” ได้จาก QR Code ที่ปรากฏท้ายหนังสือฉบับนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

(นางสุจินดา อินคำ)

ผู้อำนวยการกองการเจ้าหน้าที่

คู่มือการสืบสวนข้อเท็จจริง

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ฝ่ายวินัยและส่งเสริมคุณธรรม กองการเจ้าหน้าที่ อบจ.พะเยา โทร.๐-๕๔๔๐-๙๔๐๐ ต่อ ๓๒

ที่ พย ๕๑๐๐๙.๔/๓๕๒

วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘

เรื่อง การจัดทำคู่มือการสืบสวนข้อเท็จจริง

เรียน นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา

เรื่องเดิม

ตามประกาศคณะกรรมการข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา เรื่อง หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการสอบสวน การลงโทษทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ข้อ ๒๔ ซึ่งกำหนดเกี่ยวกับการสืบสวนข้อเท็จจริงหรือพิจารณาในเบื้องต้นก่อนดำเนินการทางวินัยต่อไป นั้น

ข้อเท็จจริง

เนื่องจากการสืบสวนข้อเท็จจริงก่อนการดำเนินการทางวินัยนั้น มิได้มีขั้นตอน หรือกระบวนการกำหนดไว้อย่างชัดเจน ฝ่ายวินัยและส่งเสริมคุณธรรม กองการเจ้าหน้าที่ จึงได้รวบรวมข้อมูลแนวทาง กระบวนการ ขั้นตอน และจัดทำคู่มือการสืบสวนข้อเท็จจริงขึ้น เพื่อให้บุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยาที่ได้รับแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงหรือเจ้าหน้าที่ผู้ทำหน้าที่ในการสืบสวนข้อเท็จจริง ใช้เป็นแนวทางในการสืบสวนข้อเท็จจริงให้เป็นไปด้วยความรวดเร็ว ถูกต้อง เหมาะสม ตลอดจนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้ ฝ่ายวินัยและส่งเสริมคุณธรรม ได้จัดทำคู่มือการสืบสวนข้อเท็จจริง เสร็จเรียบร้อยแล้ว (รายละเอียดปรากฏตามเอกสารแนบท้ายบันทึกนี้)

ข้อพิจารณา/ข้อเสนอ

เพื่อให้การสืบสวนข้อเท็จจริง ซึ่งเป็นวิธีการก่อนการดำเนินการทางวินัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อย เห็นควรพิจารณาให้ กองการเจ้าหน้าที่ แจกเวียนประชาสัมพันธ์คู่มือการสืบสวนข้อเท็จจริงให้ข้าราชการและบุคลากรในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยาทราบและใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

OK

(นางสาวลัดดาวัลย์ ทาวงค์)
นิติกรปฏิบัติการ

ขอ
ดำเนินการ

น
(นายธวัช สุทธวงค์)

นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา
- ๓ มี.ค. ๒๕๖๘

(นายสยาม ปรีชา)

ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา
27 ก.พ. 2568

นายประทีป งามคำไทย

หัวหน้าฝ่ายวินัยและส่งเสริมคุณธรรม

นางสุจินดา อินคำ

(นางสุจินดา อินคำ)
ผู้อำนวยการกองการเจ้าหน้าที่

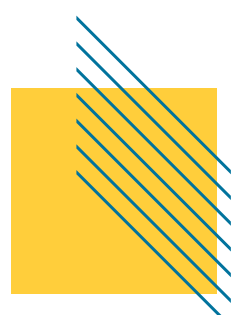
๒๗ ก.พ ๖๘

คู่มือการสืบสวนข้อเท็จจริง

ฝ่ายวินัยและส่งเสริมคุณธรรม
กองการเจ้าหน้าที่

องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา

คำนำ

การสืบสวนข้อเท็จจริงเป็นกระบวนการหนึ่งที่เป็นเครื่องมือในการค้นหาความจริง บางประการ เพื่อนำเสนอผู้บังคับบัญชาพิจารณาดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่เห็นสมควรการที่ผู้บังคับบัญชาจะสั่งการเป็นประการใดนั้นย่อมต้องมีข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่เพียงพอ ซึ่งผู้บังคับบัญชาจะสั่งการให้แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงขึ้นมาคณะหนึ่งหรืออาจจะมอบหมายให้ผู้ใดผู้หนึ่งไปสืบสวนข้อเท็จจริง และเมื่อดำเนินการเสร็จสิ้นแล้วก็ให้รายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบต่อไป แต่ด้วยการสืบสวนข้อเท็จจริงนั้นไม่มีกฎหมายกำหนดขั้นตอนหรือกระบวนการไว้อย่างชัดเจนที่กำหนดให้คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงหรือเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ในการสืบสวนข้อเท็จจริง ใช้เป็นแนวทางหรือบรรทัดฐานในการดำเนินการแต่อย่างใด ดังนั้น จึงสมควรที่จะมีแนวทาง ขั้นตอน รูปแบบและวิธีการสืบสวนข้อเท็จจริง เพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

คู่มือการสืบสวนข้อเท็จจริงฉบับนี้จึงได้จัดทำขึ้นมาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสืบสวนข้อเท็จจริง อันจะส่งผลให้คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงหรือเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ในการสืบสวนข้อเท็จจริงที่ได้รับการแต่งตั้งสามารถที่จะปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง เหมาะสม และเกิดประสิทธิภาพในการสืบสวนข้อเท็จจริง ต่อไป

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือการสืบสวนข้อเท็จจริงฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงหรือเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ในการสืบสวนข้อเท็จจริงที่ได้รับการแต่งตั้ง และผู้ที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ให้ได้ประสิทธิภาพมากที่สุด

นางสาวลัดดาวัลย์ ทาวงค์

นิติกรปฏิบัติการ

กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘

สารบัญ

หน้า

คำนำ

๑. หลักการและเหตุผล

๑

๒. วิธีการก่อนดำเนินการทางวินัย

๑

๒.๑ การพิจารณาในเบื้องต้น

๒

๒.๒ การสืบสวน

๓

๒.๓ การดำเนินการสืบสวน

๔

๒.๔ การพิจารณาผลการสืบสวน

๕

๓. คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง

๖

- การแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวน

๖

๔. การพิจารณาสืบสวนข้อเท็จจริง

๘

๕. การสืบสวนข้อเท็จจริง

๙

๕.๑ การประชุมคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง

๙

๕.๒ ระยะเวลากระบวนการสืบสวนข้อเท็จจริง

๙

๕.๓ องค์ประชุมคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง

๑๐

๕.๔ การนัดประชุม

๑๐

๕.๕ การเตรียมสถานที่ประชุม

๑๐

๖. ขั้นตอนการสืบสวนข้อเท็จจริง

๑๐

- การประชุมนัดแรก

๑๐

- การประชุมนัดที่สอง

๑๒

- การประชุมนัดสุดท้าย

๑๖

๗. ปัญหาและอุปสรรค/แนวทางแก้ไขและการพัฒนางาน

๑๙

แผนภาพแสดงขั้นตอนการสืบสวนข้อเท็จจริง

ภาคผนวก

ภาคผนวก ๑ ตัวอย่างคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง

ภาคผนวก ๒ ตัวอย่างรายงานการสืบสวนข้อเท็จจริง

ภาคผนวก ๓ ตัวอย่างบันทึกถ้อยคำพยานบุคคล

การดำเนินการสืบสวนข้อเท็จจริง

๑. หลักการและเหตุผล

การดำเนินการสืบสวนข้อเท็จจริงนั้นเป็นการดำเนินการเพื่อที่จะรวบรวมข้อเท็จจริง โดยอาจดำเนินการในรูปแบบของ คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง คณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริง หรือคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง ซึ่งแต่งตั้งโดยนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยการดำเนินการ นั้นเป็นกรณีที่หน่วยงานต้องการที่จะพิสูจน์ข้อเท็จจริงว่ามีการกระทำที่เข้าข่ายอันเป็นการฝ่าฝืนต่อ จริยธรรม ผิดกฎ ระเบียบอย่างหนึ่งอย่างใดหรือไม่ และในบางกรณีอาจจะเป็นกรณีที่หน่วยงานภายนอกได้ ส่งการหรือแจ้งข้อมูลให้ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริง

ดังนั้น คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง จึงจำเป็นต้องมีการดำเนินการรวบรวมและ เรียบเรียงข้อเท็จจริงอย่างเป็นขั้นเป็นตอน พร้อมทั้งอ้างอิงพยานหลักฐานต่าง ๆ เช่น พยานบุคคล พยาน เอกสาร พยานวัตถุ จากนั้นพิจารณาซึ่งน้ำหนักพยานหลักฐานและสรุปข้อเท็จจริง พร้อมทั้งเสนอความเห็น ว่าไม่มีมูล หรือมีมูลอันควรกล่าวหาว่าเป็นความผิดวินัย เพื่อเสนอต่อผู้บังคับบัญชาสำหรับพิจารณาต่อไป ดังนั้น จึงควรที่จะมีรูปแบบ วิธีการตลอดจนการเขียนรายงานการสืบสวนข้อเท็จจริงให้เป็นไปในแนวทาง เดียวกัน คู่มือการสืบสวนข้อเท็จจริงฉบับนี้ จึงมีความจำเป็นเพื่อให้การดำเนินการสืบสวนข้อเท็จจริงได้มี แนวทางเดียวกันและบังเกิดผลดีต่อผู้ที่เกี่ยวข้องที่จะสามารถนำไปปรับใช้กับเรื่องได้อย่างเหมาะสม ต่อไป

๒. วิธีการก่อนดำเนินการทางวินัย

วิธีการก่อนดำเนินการทางวินัย ตามประกาศคณะกรรมการข้าราชการองค์การบริหารส่วน จังหวัดพะเยา เรื่อง หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการสอบสวน การลงโทษทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๙ และที่แก้ไขถึง (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๖

ข้อ ๒๔ “ให้ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่เสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัย ป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำความผิดวินัย และดำเนินการทางวินัยแก่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาซึ่งมีกรณี อันมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัย

การเสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัยให้กระทำโดย การปฏิบัติตนเป็น แบบอย่างที่ดี การฝึกอบรม การสร้างขวัญและกำลังใจ การจูงใจ หรือการอื่นใดในอันที่จะเสริมสร้างและ พัฒนาทัศนคติ จิตสำนึก และพฤติกรรมของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาให้เป็นไปในทางที่มีวินัย

การป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำความผิดวินัยให้กระทำโดยการเอาใจใส่ สังเกตการณ์ และ ขจัดเหตุที่อาจก่อให้เกิดการกระทำความผิดวินัยในเรื่องอันอยู่ในวิสัยที่จะดำเนินการป้องกันตามควรแก่กรณีได้

เมื่อปรากฏกรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดผู้ใดกระทำความ ผิดวินัย โดยมีพยานหลักฐานในเบื้องต้นอยู่แล้ว ให้นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดดำเนินการทางวินัยทันที

เมื่อมีการกล่าวหาโดยปรากฏตัวผู้กล่าวหา หรือมีกรณีเป็นที่สงสัยว่าข้าราชการองค์การ บริหารส่วนจังหวัดผู้ใดกระทำความผิดวินัย โดยยังไม่มีพยานหลักฐาน ให้นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด รับผิดชอบการสืบสวนหรือพิจารณาในเบื้องต้นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าผู้นั้นกระทำความผิดวินัยหรือไม่

เมื่อมีกรณีเป็นที่สงสัยว่าข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดผู้ใดกระทำความผิดวินัย ให้ดำเนินการตามวรรคห้า เฉพาะกรณีดังต่อไปนี้

/ (๑) มีการ...

(๑) มีการกล่าวหาที่ไม่ได้ระบุชื่อผู้กล่าวหา ไม่ได้ลงลายมือชื่อผู้กล่าวหา แต่ระบุชื่อหรือตำแหน่งของผู้ถูกกล่าวหา หรือข้อเท็จจริงที่ปรากฏนั้นเพียงพอที่จะทราบว่าการกล่าวหาข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดผู้ใด และข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์นั้นเพียงพอที่จะสืบสวนต่อไปได้

(๒) มีข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ปรากฏต่อผู้บังคับบัญชาอันเป็นที่สงสัยว่าการกล่าวหาข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดผู้ใดกระทำผิดวินัย โดยมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะสืบสวนต่อไปได้

ภายใต้บังคับวรรคสี่ วรรคห้า และวรรคหก หากความปรากฏแก่ผู้บังคับบัญชาอื่นที่มีใช้นายกององค์การบริหารส่วนจังหวัด ให้ผู้บังคับบัญชาอื่นนั้นรายงานตามลำดับชั้นถึงนายกององค์การบริหารส่วนจังหวัดโดยเร็ว

การสืบสวนหรือพิจารณาในเบื้องต้นตามวรรคห้า จะกระทำโดยแต่งตั้งกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง กรรมการสอบสวนข้อเท็จจริง หรือกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงก็ได้

การกล่าวหาต้องกระทำเป็นหนังสือ ถ้าเป็นการกล่าวหาด้วยวาจาให้ผู้บังคับบัญชาผู้ได้รับฟังการกล่าวหาจัดให้มีการทำบันทึกเป็นหนังสือ และให้ผู้กล่าวหาลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานเพื่อดำเนินการตามวรรคห้า

เมื่อได้ดำเนินการตามวรรคห้าแล้ว ถ้าเห็นว่ากรณีไม่มีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย จึงจะยุติเรื่องได้ ถ้าเห็นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย ก็ให้ดำเนินการทางวินัยทันที

การดำเนินการทางวินัยแก่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาซึ่งมีกรณีอื่นมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไข โดยกรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงให้ดำเนินการทางวินัยตามข้อ ๒๖ วรรคสาม แต่ถ้าเป็นกรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ให้ดำเนินการสอบสวนพิจารณาตามหมวด ๗

ผู้บังคับบัญชาผู้ใดละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามข้อนี้ หรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวโดยไม่สุจริต ให้ถือว่า ผู้นั้นกระทำผิดวินัย ในกรณีผู้บังคับบัญชาเป็นนายกององค์การบริหารส่วนจังหวัดให้ถือว่า ไม่ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่โดยถูกต้องตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ”

ซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้นกำหนดเกี่ยวกับกรณีที่มีการกล่าวหาหรือมีกรณีเป็นที่สงสัยว่าการกล่าวหาข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดผู้ใดกระทำผิดวินัย ให้นายกององค์การบริหารส่วนจังหวัดรับดำเนินการสืบสวนหรือพิจารณาในเบื้องต้น โดยสามารถสรุปแนวทางปฏิบัติได้ ดังนี้

๒.๑ การพิจารณาในเบื้องต้น

โดยปรากฏตัวผู้กล่าวหา

๑. ผู้บังคับบัญชา ควรพิจารณาในเบื้องต้นว่า กรณีตามที่กล่าวหาานั้น ถ้าเป็นความจริงจะเป็นการกระทำผิดวินัย หรือไม่ ในกรณีที่เห็นว่าตามข้อเท็จจริงที่กล่าวหาไม่อาจปรับบทเป็นความผิดทางวินัย ย่อมไม่มีมูลที่จะกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย ก็ให้ยุติเรื่องได้
๒. กรณีการกล่าวหา โดยไม่ระบุพยานหลักฐาน ไม่ชี้ช่องที่จะให้สืบหาพยานหลักฐานหรือกล่าวหาเลื่อนลอยไม่ระบุกรณีแวดล้อม ผู้บังคับบัญชา ควรสอบถามข้อมูลจากผู้กล่าวหา เมื่อสอบถามแล้วไม่ได้ข้อมูลเพิ่มเติมและพิจารณาในเบื้องต้นเห็นว่า กรณีไม่มีมูลเพียงพอที่จะกล่าวหาว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดวินัย ก็ให้ยุติเรื่องได้

/๓. กรณี...

๓. กรณีการกล่าวหา โดยระบุพยานหลักฐาน กรณีแวดล้อมปรากฏชัดแจ้ง หรือผู้บังคับบัญชาตรวจพบพฤติการณ์น่าสงสัย แต่ยังไม่พยานหลักฐาน ให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการสืบสวน

โดยไม่ปรากฏตัวผู้กล่าวหา

๑. กรณีกล่าวหาโดยบัตรสนเท่ห์ ควรถือปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรี ตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๒๐๖/ว ๒๑๘ ลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๑
๒. รับพิจารณาเฉพาะรายที่ระบุพยานหลักฐาน กรณีแวดล้อมปรากฏชัดแจ้ง ตลอดจนชี้พยานบุคคลแน่นอนเท่านั้น และในกรณีที่รับพิจารณาก็ให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการสืบสวน

กรณีไม่ต้องสืบสวน

๑. กรณีที่มีการกล่าวหาพยานหลักฐานในเบื้องต้นส่งประกอบการกล่าวหา
๒. มีกรณีเป็นที่สงสัยว่าข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดผู้ใด กระทำผิดวินัย โดยมีพยานหลักฐานในเบื้องต้นอยู่แล้ว
๓. กรณีที่เป็นการกล่าวหาโดยหน่วยงานของรัฐ ซึ่งได้มีการตรวจสอบสืบสวนหรือสอบสวนมาก่อนแล้ว และผู้บังคับบัญชาพิจารณาเห็นว่า กรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัย ก็ให้ดำเนินการทางวินัยได้ทันที

๒.๒ การสืบสวน

การสืบสวน จะเกิดขึ้นในกรณีที่ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่มีนั้น ยังไม่เพียงพอที่จะพิจารณาได้ นายองค์การบริหารส่วนจังหวัดสามารถดำเนินการสืบสวนเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานเพิ่มเติม ทั้งนี้ อาศัยข้อ ๒๔ ของประกาศคณะกรรมการข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา เรื่อง หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการสอบสวน การลงโทษทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๙ และที่แก้ไขถึง (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๖

ความหมายของการสืบสวน การสอบสวน ตรวจสอบ และข้อเท็จจริง

“การสืบสวน” หมายถึง การสืบหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานในเบื้องต้นเพื่อพิจารณาว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย หรือไม่

“การสอบสวน” หมายถึง การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลาย เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือเพื่อที่จะพิสูจน์ความจริงในเรื่องนั้น ๆ ว่ามีมูลความจริงเป็นประการใด

“ตรวจสอบ” หมายถึง ตรวจสอบเพื่อค้นหาข้อเท็จจริง

“ข้อเท็จจริง” ได้แก่ ข้ออ้างที่บุคคลอ้างอิง ซึ่งอาจจะเป็นความจริงหรือความเท็จก็ได้ ในการพิจารณาด้านกฎหมายมีความจำเป็นที่จะต้องใช้ทั้งคำว่าเท็จและคำว่าจริง เนื่องมาจากการอยู่ในระหว่างการพิจารณาเพราะว่ายังไม่ได้วินิจฉัยชี้ขาดว่าเป็นความจริงหรือเป็นความเท็จจนกว่าจะได้มีการวินิจฉัยชี้ขาดจึงจะสามารถแยกคำว่าจริงหรือเท็จออกจากกันได้

/ดังนั้น...

ดังนั้น การสืบสวน การสอบสวน ตรวจสอบข้อเท็จจริง จึงมีความหมายรวมกัน อันหมายถึงการสืบหา รวบรวม ตรวจสอบพยานหลักฐานทุกชนิด ทั้งพยานบุคคล พยานเอกสาร และพยานวัตถุ เพื่อที่จะทราบความเป็นจริงในเรื่องรายนั้น ๆ และพิสูจน์ความจริงว่าเรื่องใด เป็นเรื่องจริงหรือเป็นเรื่องเท็จและชี้มูลความจริงว่าเป็นประการใด สาเหตุที่ทำให้จะต้องมีการสอบข้อเท็จจริง

ข้อสังเกต

ในชั้นสืบสวนนี้ เป็นเพียงการหาข้อเท็จจริงเบื้องต้นว่ามีมูลเพียงพอที่จะสามารถดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือไม่ เท่านั้น โดยไม่จำเป็นต้องพิจารณาถึงขั้นว่ากระทำผิดวินัยฐานใด และควรลงโทษสถานใด ซึ่งการสืบสวนไม่มีกฎหมายระบุขั้นตอนและวิธีการในการสืบสวนไว้

การสืบสวนข้อเท็จจริง ถือเป็นขั้นตอนหนึ่งในกระบวนการพิจารณาทางปกครอง โดยผลของการพิจารณาสืบสวนสอบสวนที่ได้มานั้นจะอยู่ในรูปแบบของข้อมูลเพื่อประกอบการพิจารณาดำเนินการในทางปกครองต่างๆ และในบางครั้งอาจนำไปสู่การพิจารณาออกคำสั่งทางปกครองได้ โดยสภาพของคำสั่งทางปกครองนี้ เป็นการแสดงเจตนาของฝ่ายรัฐ ที่มีลักษณะแสดงถึงอำนาจเหนือกว่าฝ่ายเอกชน และผลของคำสั่งทางปกครองที่ออกมา อาจเป็นคุณหรือเป็นโทษกระทบต่อสิทธิต่างๆของ ผู้รับคำสั่งหรือผู้ที่เกี่ยวข้องได้

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติมกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองไว้เป็น “มาตรฐานกลาง” สำหรับใช้บังคับกับการพิจารณาทางปกครองและการออกคำสั่งทางปกครองของเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายต่างๆ ทั้งหมด เพื่อให้การปฏิบัติราชการทางปกครองในเรื่องต่างๆ มีมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งถือเป็นกฎหมายกลาง ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามความในมาตรา ๓ บัญญัติเนื้อหาโดยสรุปความได้ว่าถ้าไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายใดระบุถึงระเบียบ ขั้นตอน หรือวิธีการในการปฏิบัติราชการทางปกครองไว้เป็นการเฉพาะให้นำขั้นตอนและวิธีการในการปฏิบัติราชการทางปกครองตามที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติมมาใช้

ในการค้นหาข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณา จึงจำเป็นต้องค้นหาความจริงให้ได้มากที่สุดและถูกต้องที่สุด ทั้งนี้ หากได้ข้อเท็จจริงที่ผิดหรือขาดตกบกพร่องในส่วนที่เป็นสาระสำคัญต่อการพิจารณา หรือเอนเอียงไปทางใด ย่อมทำให้การพิจารณาตัดสินใจของผู้บังคับบัญชาผิดเพี้ยนไปด้วย ดังนั้น เพื่อประโยชน์ในการแสวงหาข้อเท็จจริง จึงต้องพิจารณาด้วยความระมัดระวัง โดยเน้นถึงความโปร่งใสและเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย

๒.๓ การดำเนินการสืบสวน

การสืบสวน อาจดำเนินการโดย

๑. ผู้บังคับบัญชาดำเนินการสืบสวนด้วยตนเอง

คือ การที่ผู้บังคับบัญชาดำเนินการสืบสวนด้วยตนเอง จะใช้ในกรณีเรื่องซึ่งจะต้องสืบสวนมีข้อเท็จจริงไม่ซับซ้อนหรือมีพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องไม่มาก เช่น เรียกพยานบุคคลมาสอบถามข้อเท็จจริง เรียกพยานเอกสารมาตรวจสอบหรือรวบรวมพยานหลักฐานใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เกิดขึ้นมาประกอบการพิจารณา

/๒. ผู้บังคับบัญชา...

๒. ผู้บังคับบัญชามอบหมายให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นผู้ดำเนินการสืบสวน

คือ การที่ผู้บังคับบัญชามอบหมายให้ผู้ใต้บังคับบัญชาดำเนินการสืบสวนแทน จะใช้ในกรณีเรื่องซึ่งจะต้องสืบสวนมีข้อเท็จจริงไม่ซับซ้อนหรือมีพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องไม่มาก และผู้บังคับบัญชาเห็นสมควรให้ผู้ใต้บังคับบัญชาดำเนินการรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานแทน

๓. ผู้บังคับบัญชาแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นทำการสืบสวนแทน

การแต่งตั้งคณะกรรมการนั้น จะใช้ในกรณีมีการสืบสวนในเรื่องที่มีข้อเท็จจริง และพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก มีความซับซ้อน หรือเป็นกรณีที่ผู้บังคับบัญชาเห็นว่าต้องใช้ความเห็นในรูปแบบคณะกรรมการ ผู้บังคับบัญชาอาจแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนก็ได้

ทั้งนี้ การสืบสวน ควรรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานในเบื้องต้นเป็นสำนวนการสืบสวน เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการต่อไป

สรุปการสืบสวน อาจดำเนินการโดย

๑. ผู้บังคับบัญชาดำเนินการเอง หรือ
๒. มอบหมายให้ผู้ใต้บังคับบัญชา หรือ
๓. แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวน, คณะกรรมการสอบสวน, คณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง ให้ดำเนินการแทนก็ได้

ข้อสังเกต

การสืบสวนหรือพิจารณาในเบื้องต้น สามารถกระทำโดยวิธีการที่ถูกต้องเหมาะสม เพื่อให้ทราบว่ามีผู้ถูกร้องเรียนหรือถูกกล่าวหา มีมูลว่ากระทำผิดวินัยหรือไม่ หรืออาจกระทำโดยการออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อแสวงหาข้อเท็จจริง ดังนี้

๑. คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง (เน้นการสืบสวน)
๒. คณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริง (เน้นการสอบสวนบุคคล)
๓. คณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง (เน้นการตรวจสอบหลักฐาน)

คณะกรรมการแต่ละชุดจะใช้วิธีใดก็ได้ที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือใช้วิธีผสมผสานเพื่อให้ได้มูลความจริง เนื่องจากไม่มีข้อห้าม

เมื่อวิธีการสืบสวนหรือพิจารณาในเบื้องต้นเพื่อแสวงหาข้อเท็จจริง ไม่มีกำหนดกระบวนการขั้นตอนไว้ว่าต้องดำเนินการเช่นใด ดังนั้น คณะกรรมการจึงมักนำเอากระบวนการขั้นตอนของวินัยที่เป็นสาระสำคัญไปใช้โดยอนุโลม หากเป็นดังนั้นต้องใช้ใช้อย่างระมัดระวัง โดยมีให้มีการเข้าใจผิดคิดว่าเป็นการสอบวินัย

๒.๔ การพิจารณาผลการสืบสวน

ผู้บังคับบัญชาจะต้องพิจารณาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานในเบื้องต้นตามสำนวนการสืบสวนนั้นว่า กรณีที่มีการกล่าวหาหรือมีกรณีเป็นที่สงสัยว่าข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดผู้ใดกระทำความผิดวินัยนั้น กรณีมีมูลที่ผู้บังคับบัญชาควรกล่าวหาว่าผู้นั้นกระทำความผิดวินัย หรือไม่

/ในกรณี...

ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาเห็นว่า ตามการสืบสวนไม่มีพยานหลักฐานหรือพยานหลักฐานเท่าที่มียังไม่เพียงพอที่จะกล่าวหาว่าผู้นั้นกระทำความผิดวินัย ก็ให้ยุติเรื่องได้ หรือถ้าเห็นว่ากรณียังมีช่องทางที่จะสืบหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติม จะดำเนินการหรือสั่งให้ดำเนินการสืบสวนเพิ่มเติมเสียก่อนก็ได้

ในกรณีที่เห็นว่าพยานหลักฐานเท่าที่มีเพียงพอแสดงให้เห็นว่า กรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าผู้นั้นกระทำความผิดวินัย ก็ให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการทางวินัยทันที

๓. คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง

การแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวน

การออกคำสั่งเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัย เช่น การสอบสวน การลงโทษทางวินัย การให้ออกจากราชการ การอุทธรณ์และการร้องทุกข์ เป็นอำนาจของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือผู้บังคับบัญชาในองค์การบริหารส่วนจังหวัดนั้น ที่นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดมอบหมายให้ใช้อำนาจแทนเท่านั้น ตามความในมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒

มาตรา ๑๕ บัญญัติว่า “การออกคำสั่งเกี่ยวกับการบรรจุและแต่งตั้ง การย้าย การโอน การรับโอน การเลื่อนระดับ การเลื่อนขั้นเงินเดือน การสอบสวน การลงโทษทางวินัย การให้ออกจากราชการ การอุทธรณ์ และการร้องทุกข์ หรือการอื่นใดที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล ให้เป็นอำนาจของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดกำหนด แต่สำหรับการออกคำสั่งแต่งตั้ง และการให้ข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดพ้นจากตำแหน่ง ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดก่อน

อำนาจในการดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามวรรคหนึ่ง นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอาจมอบหมายให้ผู้บังคับบัญชาข้าราชการในตำแหน่งใดขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแห่งนั้นเป็นผู้ใช้อำนาจแทนนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดกำหนด”

ดังนั้น เมื่อความปรากฏแก่ผู้บังคับบัญชาอื่นตั้งแต่หัวหน้างาน หัวหน้าฝ่าย จนถึงรองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในองค์การบริหารส่วนจังหวัด ที่ไม่ได้รับมอบหมายจากนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดให้ใช้อำนาจแทน ไม่ว่าในช่องทางใด ว่ามีพยานหลักฐานในเบื้องต้น หรือมีการกล่าวหาโดยปรากฏตัวผู้กล่าวหา หรือมีกรณีเป็นที่สงสัยว่าข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดผู้ใดผู้บังคับบัญชากระทำความผิดวินัยดังกล่าว ผู้บังคับบัญชาอื่นนั้นต้องรายงานตามลำดับชั้นถึงนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด เพื่อพิจารณาในเบื้องต้น หรือสืบสวนข้อเท็จจริง หรือดำเนินการทางวินัยโดยเร็ว

ข้อสังเกต

การสืบสวนข้อเท็จจริง มิได้กำหนดขั้นตอนและวิธีการในการดำเนินการกระบวนการสืบสวนข้อเท็จจริงเอาไว้เหมือนดังเช่น การสอบสวนทางวินัย ซึ่งกำหนดระยะเวลา, ขั้นตอนทุกระบวนการในการสอบสวนทางวินัยเอาไว้อย่างชัดเจน อาทิ กระบวนการแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหาให้แก่ผู้ถูกกล่าวหาทราบ

/จะต้อง...

จะต้องดำเนินการภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ประธานกรรมการได้รับแจ้งคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัย โดยวิธีการแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหา คณะกรรมการจะต้องมีหนังสือเรียกตัวผู้ถูกกล่าวหามารับทราบข้อกล่าวหาตามแบบ สว.๒ และจะต้องแจ้งสิทธิให้แก่ผู้ถูกกล่าวหาทราบว่าผู้ถูกกล่าวหาจะมีสิทธิที่จะได้รับแจ้งสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาและมีสิทธิที่จะให้ถ้อยคำหรือชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ตลอดจนอ้างพยานหลักฐานหรือนำพยานหลักฐานมาสืบแก้ข้อกล่าวหาได้ เป็นต้น

หากให้กระบวนการสืบสวนข้อเท็จจริงเป็นไปโดยไม่มีกรอบก็จะส่งผลเสียต่อข้อเท็จจริงหรือข้อมูลที่จะต้องนำเสนอต่อผู้บังคับบัญชา ทั้งยังไม่ก่อให้เกิดหลักประกันความยุติธรรมในการพิจารณาทางปกครอง เนื่องจากผลการพิจารณาสืบสวนข้อเท็จจริงนี้ สามารถนำไปใช้พิจารณาออกคำสั่งทางปกครองได้ด้วย

ดังนั้น กระบวนการสืบสวนข้อเท็จจริง จึงต้องกระทำโดยละเอียดรอบคอบ มีความเป็นธรรมและมีมาตรฐานในการปฏิบัติที่ไม่ต่ำกว่าที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์กลางของวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และขั้นตอนต่างๆ สำหรับการดำเนินงานทางปกครองให้เป็นไปโดยถูกต้อง

เพื่อเป็นหลักประกันความเป็นกลางในกระบวนการพิจารณา พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๑๓ ได้บัญญัติเจาหน้าที่ที่จะทำการพิจารณาทางปกครองไม่ได้ กล่าวคือ กำหนดห้ามประเภทของบุคคลที่จะทำหน้าที่กรรมการใน “คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง” ดังต่อไปนี้

๑. เป็นคู่กรณีเอง
๒. เป็นคู่หมั้นหรือคู่สมรส
๓. เป็นญาติของคู่กรณี คือ เป็นบุพการีหรือผู้สืบสันดานไม่ว่าชั้นใด ๆ หรือเป็นพี่น้องหรือลูกพี่ลูกน้องนับได้เพียงภายในสามชั้น หรือเป็นญาติเกี่ยวพันทางแต่งงานนับได้เพียงสองชั้น
๔. เป็นหรือเคยเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้พิทักษ์หรือผู้แทนหรือตัวแทนของคู่กรณี
๕. เป็นเจ้านี่หรือลูกหนี้ หรือเป็นนายจ้างของคู่กรณี
๖. กรณีอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ได้มีกฎกระทรวงกำหนดกรณีอื่นที่เจ้าหน้าที่ที่จะทำการพิจารณาทางปกครองไม่ได้ โดยได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๔๐ ตอนที่ ๓๓ ก หน้า ๔๔ เมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๖๖

กำหนด “เจ้าหน้าที่” ดังต่อไปนี้ จะทำการพิจารณาทางปกครอง ไม่ได้

๑. เคยเป็นคู่หมั้นหรือคู่สมรสของคู่กรณี
๒. เป็นหรือเคยเป็นผู้ซึ่งอยู่กินกันฉันสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรสกับคู่กรณี
๓. เป็นหรือเคยเป็นผู้ซึ่งอยู่กินกับคู่กรณีที่เป็บุคคลเพศเดียวกันโดยกำเนิดในลักษณะเดียวกันกับชายหญิงที่อยู่กินกันสามีภริยา

/๔. เป็น...

๔. เป็นบุพการีหรือผู้สืบสันดานในความเป็นจริงไม่ว่าชั้นใดๆ หรือเป็นพี่น้องหรือลูกพี่ลูกน้องในความเป็นจริงนับได้เพียงภายในสามชั้นของคู่กรณี
๕. เป็นหรือเคยเป็นบุตรบุญธรรมของคู่กรณี หรือเป็นหรือเคยเป็นผู้รับคู่กรณีเป็นบุตรบุญธรรม
๖. เป็นลุง ป้า น้า อา ของคู่กรณี
๗. เป็นผู้พักอาศัยอยู่ร่วมกับคู่กรณีในสถานที่เดียวกันในลักษณะครัวเรือนเดียวกัน
๘. เป็นลูกจ้างหรือที่ปรึกษาซึ่งได้รับค่าตอบแทนของคู่กรณี

นอกจากนี้ หากมีเหตุอื่นใดอันเกี่ยวกับกรรมการใน คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง ซึ่งมีสภาพร้ายแรงอันอาจทำให้การพิจารณาไม่เป็นกลาง กรรมการผู้นั้นจะทำการทางปกครองในเรื่องนั้นไม่ได้ เช่น กรณีที่กรรมการที่ถูกอ้างเป็นพยานในการพิจารณาสอบสวนในเรื่องนั้น เป็นต้น

สำหรับเหตุซึ่งมีสภาพร้ายแรงอันอาจทำให้การพิจารณาทางปกครองไม่เป็นกลางนั้นต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงเป็นกรณี ๆ ไป ว่าจะมีแนวโน้มในการก่อให้เกิดอคติหรือความเอนเอียงกันอย่างไรรุนแรงจนอาจทำให้การพิจารณาไม่เป็นกลางหรือเสียความเป็นธรรม หรือไม่ เพียงใด

ทั้งนี้ เนื่องจากเหตุลักษณะต่างๆ ดังกล่าวทำให้กรรมการในคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงคนนั้นๆ เป็นผู้ที่มีส่วนได้เสียกับเรื่องที่จะทำการพิจารณา ซึ่งหากปล่อยให้บุคคลดังกล่าวทำการสืบสวนหรือสอบสวน ก็จะทำให้เกิดความลำเอียงและไม่เป็นที่ยอมรับของคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งได้

ดังนั้น การแต่งตั้งบุคคลที่มีคุณสมบัติต้องห้ามมิให้ทำการพิจารณาเข้ามาทำหน้าที่ย่อมก่อให้เกิดความเสียหายได้

อนึ่ง มาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ บัญญัติขึ้นโดยมีความมุ่งหมายที่จะใช้บังคับกับเจ้าหน้าที่หรือกรรมการที่เป็นผู้มีอำนาจพิจารณาเนื้อหาสาระหลักของเรื่อง ซึ่งผลการพิจารณาจะนำไปสู่การออกคำสั่งทางปกครองได้ ทั้งนี้ เพื่อให้การพิจารณาทางปกครองในเนื้อหาสาระของเรื่องได้รับการพิจารณาจากบุคคลที่เป็นกลาง ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในทางที่เป็นคุณหรือโทษกับคู่กรณี อันอาจทำให้ข้อยุติในผลการพิจารณาทางปกครองไม่เป็นธรรมอย่างแท้จริง

๔. การพิจารณาสืบสวนข้อเท็จจริง

ในการพิจารณาสืบสวนหรือสอบสวนข้อเท็จจริง ไม่มีกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับหรือแนวปฏิบัติของทางราชการใดที่กำหนดขั้นตอนและวิธีการในการดำเนินการสืบสวนหรือสอบสวนข้อเท็จจริงไว้ชัดเจนเหมือนกับการดำเนินการสอบสวนทางวินัย ดังนั้น รูปแบบและขั้นตอน จึงเปิดกว้างและมีความยืดหยุ่นกว่าการสอบสวนทางวินัย แต่อย่างไรก็ตาม กระบวนการและขั้นตอนต่างๆ ในการดำเนินการสืบสวนหรือสอบสวนข้อเท็จจริง โดยคณะกรรมการนั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ที่ประกันความเป็นธรรมหรือมีมาตรฐาน ในการปฏิบัติราชการไม่ต่ำกว่าหลักเกณฑ์และขั้นตอนที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งเป็นกฎหมายกลางที่กำหนดการดำเนินการต่างๆ ในการปฏิบัติราชการทางปกครองเอาไว้

/๕. การสืบสวน...

๕. การสืบสวนข้อเท็จจริง

๕.๑ การประชุมคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง

โดยกระบวนการสืบสวนเริ่มต้นขึ้นเมื่อผู้บังคับบัญชาได้ออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงขึ้น ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วคำสั่งจะถูกส่งต่อไปยังฝ่ายเลขานุการ เพื่อให้ดำเนินการประสานงานกับกรรมการคนอื่นๆ โดยปกติแล้ว เมื่อฝ่ายเลขานุการได้รับทราบคำสั่งแล้ว ก็ต้องรีบดำเนินการแจ้งคำสั่งเป็นหนังสือไปยังกรรมการคนอื่นๆ พร้อมด้วยเอกสารในเบื้องต้นต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนที่จะมีประชุม

การประชุมคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง ควรจะมีการประชุมอย่างน้อย ๓ ครั้ง ได้แก่

๑. การประชุมนัดแรก เป็นการประชุมเพื่อพิจารณาวางแผนทางการสืบสวนข้อเท็จจริง ควรจะเชิญกรรมการมาให้ครบทุกคน เนื่องจากมีการกล่าวและอธิบายถึงที่มาในการแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงขึ้น ตลอดจนพิจารณากำหนดประเด็นในการสืบสวนข้อเท็จจริงและกำหนดบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำการสืบสวนเพื่อเชิญมาให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการซึ่งมีความสำคัญมาก หากการสืบสวนข้อเท็จจริงมิได้กำหนดประเด็นไว้หรือกำหนดประเด็นไว้ไม่ดี ก็จะทำให้เกิดความสับสนและยืดเยื้อจนไม่มีที่สิ้นสุด เนื่องจากข้อเท็จจริงที่ได้จากการสืบสวนสอบสวนแต่ละครั้ง จะนำไปสู่คำถามใหม่เสมอ ดังนั้น หากกรรมการไม่ได้ทราบข้อมูลในการประชุมครั้งแรก อาจทำให้ในการประชุมครั้งต่อไป เกิดความยุ่งยากขึ้นได้

๒. การประชุมนัดที่สอง เป็นการประชุมที่มีการให้ถ้อยคำของผู้ถูกกล่าวหาหรือพยานที่เกี่ยวข้องซึ่งลำดับการให้ถ้อยคำจะเป็นการให้ผู้ถูกกล่าวหาให้ถ้อยคำเป็นลำดับแรก แต่ในกรณีการสืบสวนข้อเท็จจริงที่ไม่มีผู้กล่าวหาหรือเป็นกรณีเป็นที่สงสัยจะเป็นการสอบถ้อยคำของผู้ที่เกี่ยวข้องในเอกสารที่เป็นประเด็นหรือในส่วนตัวส่วนหนึ่งของเรื่องที่ทำการสืบสวนข้อเท็จจริง และเป็นการประชุมเพื่อการตรวจสอบเอกสารหลักฐานเพิ่มเติม (กรณีผู้มาให้ถ้อยคำนำส่งพยานหลักฐานเพิ่มเติมให้แก่คณะกรรมการ) หรือบางกรณีคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง อาจต้องออกไปพิจารณาสภาพแวดล้อมของสถานที่เกิดเหตุจริงเพื่อเก็บรวบรวมไว้ในสำนวนด้วย

๓. การประชุมนัดที่สาม เป็นการประชุมเพื่อจัดทำรายงานการสืบสวน โดยให้คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง พิจารณาพยานเอกสาร บันทึกถ้อยคำพยาน รายละเอียดของพฤติการณ์ต่างๆ และพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องทั้งหมด โดยจะต้องพิจารณาซึ่งน้ำหนักพยานหลักฐานทุกชั้นและสรุปข้อเท็จจริง พร้อมกับทำความเข้าใจว่าไม่มีมูล หรือมีมูลอันควรกล่าวหาว่าเป็นความผิดทางวินัย จากนั้นจึงจัดทำรายงานการสืบสวน เพื่อเสนอนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิจารณาต่อไป

๕.๒ ระยะเวลากระบวนการสืบสวนข้อเท็จจริง

กระบวนการสืบสวนข้อเท็จจริง มิได้กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการเอาไว้ ซึ่งในการกำหนดระยะเวลาในการสืบสวนข้อเท็จจริง ถือเป็นดุลพินิจของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดผู้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ โดยทั่วไปแล้วจะอยู่ที่ประมาณ ๓๐ วัน โดยต้องดำเนินการสืบสวนข้อเท็จจริงให้แล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลาโดยเริ่มนับจากวันที่ประธานกรรมการฯ ได้รับทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ

/ทั้งนี้...

ทั้งนี้ หากคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง ดำเนินการสืบสวนข้อเท็จจริงไม่แล้วเสร็จ ภายในกรอบระยะเวลาที่กำหนด คณะกรรมการต้องขอขยายระยะเวลาการสืบสวนข้อเท็จจริงต่อนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยทำเป็นหนังสือเสนอต่อนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็น ผู้พิจารณาอนุมัติ

ในการขออนุมัติขยายระยะเวลาการสืบสวนข้อเท็จจริง ให้เสนอขอขยายระยะเวลาได้อีก ไม่เกิน ๒ ครั้ง ๆ ไม่เกิน ๓๐ วัน โดยจะต้องชี้แจงถึงเหตุผลหรือความจำเป็นที่จะต้องขยายระยะเวลาสืบสวนข้อเท็จจริง ตลอดจนการดำเนินการที่ได้ดำเนินการไปแล้ว

ทั้งนี้ การจะขอขยายระยะเวลาการสืบสวนข้อเท็จจริงครั้งที่ ๒ นั้น ต้องเป็นกรณีเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน หรือมีเอกสารจำนวนมาก หรือต้องสอบสวนบุคคลหลายราย หรือเป็นเรื่องยุ่งยากซับซ้อน โดยคณะกรรมการต้องชี้แจงถึงการดำเนินการที่ได้ดำเนินการไปแล้ว และจะต้องสืบสวนให้แล้วเสร็จ

๕.๓ องค์ประชุมของคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง

องค์ประชุมจะต้องมีจำนวนของกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดที่ได้รับการแต่งตั้ง จึงจะเป็นองค์ประชุม และจะต้องมีประธานกรรมการฯ อยู่ร่วมในที่ประชุมทุกครั้ง

ในกรณีที่ประธานฯ ไม่สามารถที่จะปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการฯ ที่มาประชุมคัดเลือกกรรมการคนใดคนหนึ่งที่มาประชุมเพื่อทำหน้าที่ประธานฯ ชั่วคราวแทนในครั้งนั้น โดยมีมติของที่ประชุมคณะกรรมการฯ ให้ถือเสียงข้างมาก ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานฯ ออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งเสียงเป็นเสียงชี้ขาด

๕.๔ การนัดประชุม

การนัดประชุมต้องทำเป็นหนังสือและแจ้งให้กรรมการทุกคนทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามวัน เว้นแต่กรณีที่ได้อาณัติประชุมให้กรรมการทราบในที่ประชุมแล้วจะทำหนังสือแจ้งนัดเฉพาะกรรมการที่ไม่ได้มาประชุมวันดังกล่าวก็ได้ แต่ถ้ามีเหตุจำเป็นเร่งด่วน ประธานกรรมการจะนัดประชุมเป็นอย่างอื่นก็ได้

๕.๕ การเตรียมสถานที่ประชุม

การเตรียมสถานที่ประชุม จะต้องไม่คับแคบจนเกินไป เป็นสถานที่มิดชิดเงียบ ไม่มีสิ่งกีดขวางสมาธิของพยานผู้มาให้ถ้อยคำ และสามารถป้องกันมิให้เสียงในห้องประชุมเล็ดลอดออกไปได้

๖. ขั้นตอนการสืบสวนข้อเท็จจริง

การประชุมนัดแรก

เป็นการพิจารณาวางแผนทางการสืบสวนข้อเท็จจริง กรรมการแต่ละคนควรต้องศึกษาข้อมูลในเบื้องต้นให้เข้าใจเสียก่อนว่าเหตุแห่งการออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงนั้น นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดผู้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงมีความต้องการที่จะทราบข้อเท็จจริงในเรื่องใด ดังนั้น จึงควรศึกษารายละเอียด ดังต่อไปนี้

/๑. ศึกษา...

๑. ศึกษารายละเอียดและพฤติกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นว่าเป็นอย่างไร เหตุการณ์เกิดขึ้นในช่วงใดเวลาใด สถานที่ใด สาเหตุแห่งการกระทำเป็นอย่างไร
๒. ศึกษากฎ ระเบียบ ข้อบังคับหรือแนวปฏิบัติของทางราชการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างไร
๓. ศึกษาว่าบุคคลผู้ที่มีความเกี่ยวข้องในเรื่องนั้นเป็นใครบ้าง ประวัติภูมิหลังเป็นอย่างไร

เพื่อนำไปสู่การตั้งคำถาม กำหนดประเด็นการสืบสวนข้อเท็จจริงและกำหนดตัวบุคคลที่จะเป็นพยาน เอกสารที่เกี่ยวข้องที่จะเรียกเข้ามาประกอบการสอบสวน ตลอดจนกำหนดนัดประชุมในครั้งต่อไป

วิธีการกำหนดประเด็นในการสืบสวนข้อเท็จจริง ควรจะพิจารณาจากเจตนาในการออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงว่านายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดผู้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง ต้องการทราบข้อเท็จจริงในเรื่องใด **แม้ว่าในการสืบสวนไม่จำเป็นต้องพิจารณาถึงขนาดว่าผู้ถูกร้องเรียนหรือถูกกล่าวหากระทำผิดฐานใด และควรลงโทษสถานใด แต่ในการพิจารณาว่ากรณีมีมูลอันควรกล่าวหาว่าข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดผู้ใดกระทำผิดวินัยหรือจะดำเนินการทางวินัยหรือไม่ จะต้องเป็นเรื่องเกี่ยวกับฐานความผิดวินัยบทใดบทหนึ่ง ดังนั้น การกำหนดประเด็นเช่นนี้ไว้ก่อน จะทำให้สามารถสืบสวนหาพยานหลักฐานที่จะนำมาใช้พิจารณาได้อย่างครบถ้วน**

ในกรณีที่มีพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องในเบื้องต้น ต้องนำมาเสนอให้ที่ประชุมพิจารณาในเบื้องต้นด้วย เนื่องจากมีความสำคัญในการกำหนดแนวทางในการสืบสวนข้อเท็จจริง และประเด็นในการสืบสวนข้อเท็จจริงเพื่อสอบถามผู้ที่เกี่ยวข้องหรือพยานบุคคล ซึ่งหากเป็นพยานหลักฐานที่สำคัญ อาจมีผลทำให้คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงสามารถดำเนินการสืบสวนได้อย่างรวดเร็ว

การพิจารณากำหนดพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนข้อเท็จจริง เมื่อคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงสามารถกำหนดประเด็นที่จะสืบสวนได้แล้ว **คณะกรรมการจะทราบว่าในเรื่องดังกล่าวจะต้องมีการสืบสวนพยานบุคคลใดบ้าง และควรรวบรวมพยานเอกสารใด (เพิ่มเติม) บ้าง โดยที่ประชุมต้องมีมติให้เรียกผู้ที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำกับเรื่องที่จะทำการสืบสวนโดยทำเป็นหนังสือ**

การพิจารณากำหนดระยะเวลาและวิธีการในการรวบรวมพยานหลักฐาน เมื่อคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงกำหนดพยานหลักฐานที่จะต้องมีการสืบสวนและรวบรวมมาใช้ในการพิจารณาแล้วคณะกรรมการควรกำหนดระยะเวลาในการรวบรวมพยานหลักฐานด้วย เช่น จะสอบพยานบุคคลกี่ปากและใช้เวลากี่วัน หรือจะต้องมีการขอพยานหลักฐานจากที่ใดหรือไม่ อย่างไร และใช้เวลาในการดำเนินการนานเท่าใด ทั้งนี้ เพื่อให้การสืบสวนข้อเท็จจริงเป็นไปด้วยความรวดเร็วและเป็นไปตามระยะเวลานายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดกำหนด

/การประชุม...

การประชุมนัดที่สอง

เป็นการประชุมที่มีการให้ถ้อยคำของผู้ถูกกล่าวหาหรือพยานที่เกี่ยวข้องซึ่งลำดับการให้ถ้อยคำจะเป็นการให้ผู้ถูกกล่าวหาให้ถ้อยคำเป็นลำดับแรก แต่ในกรณีการสืบสวนข้อเท็จจริงที่ไม่มีผู้กล่าวหาหรือเป็นกรณีเป็นที่สงสัยจะเป็นการสอบถ้อยคำของผู้ที่เกี่ยวข้องในเอกสารที่เป็นประเด็นหรือใน ส่วนใดส่วนหนึ่งของเรื่องที่ทำให้การสืบสวนข้อเท็จจริง และเป็นการประชุมเพื่อการตรวจสอบเอกสารหลักฐานเพิ่มเติม (กรณีผู้มาให้ถ้อยคำนำส่งพยานหลักฐานเพิ่มเติมให้แก่คณะกรรมการ) หรือบางกรณี คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง อาจต้องออกไปพิจารณาสภาพแวดล้อมของสถานที่เกิดเหตุจริงเพื่อเก็บรวบรวมไว้ในสำนวนด้วย

อำนาจในการพิจารณาสืบสวน คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง ต้องรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ ที่เห็นว่าจำเป็นแก่การพิสูจน์ข้อเท็จจริง ดังนี้

๑. แสวงหาพยานหลักฐานทุกอย่างที่เกี่ยวข้อง
๒. รับฟังพยานหลักฐาน คำชี้แจง หรือความเห็นของคู่กรณีหรือของพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญที่คู่กรณีกล่าวอ้าง เว้นแต่เจ้าหน้าที่เห็นว่าเป็นการกล่าวอ้างที่ไม่จำเป็นและฟุ่มเฟือยหรือเพื่อประวิงเวลา

๓. ข้อเท็จจริงหรือความเห็นของคู่กรณี พยานบุคคล หรือพยานผู้เชี่ยวชาญ

๔. ขอให้ผู้ครอบครองเอกสารส่งเอกสารที่เกี่ยวข้อง

๕. ออกไปตรวจสอบสถานที่

ทั้งนี้ ตามนัยมาตรา ๒๙ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งบัญญัติให้เจ้าหน้าที่ต้องพิจารณาพยานหลักฐานที่ตนเห็นว่าจำเป็นแก่การพิสูจน์ข้อเท็จจริง กล่าวคือ เมื่อเจ้าหน้าที่จะต้องดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงในกระบวนการพิจารณาทางปกครองตาม “ตามหลักไต่สวน” เจ้าหน้าที่อาจใช้มาตรการตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๙ (๑) – (๕) เพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงให้ถูกต้องและครบถ้วนได้ โดยการแสวงหาข้อเท็จจริงให้ครบถ้วนและถูกต้องจะก่อให้เกิดผลดีแก่คู่กรณีด้วย

การแสวงหาพยานหลักฐาน

พยานหลักฐาน เป็นหลักการตรวจสอบโดยอาศัยเครื่องมือต่างๆ เพื่อตรวจสอบและยืนยันว่าข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นนั้นมีอยู่จริงหรือไม่ (ปัญหาข้อเท็จจริง) ดังนั้น พยานหลักฐานที่จะนำเข้ามาในสำนวนการสอบสวน จะต้องเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์หรือข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเท่านั้น

"พยานหลักฐาน" (Evidence) หมายความว่า สิ่งใดก็ตามไม่ว่าจะเป็นบุคคล เอกสาร หรือสิ่งอื่น ที่สามารถใช้พิสูจน์ข้อเท็จจริงหรือข้อกล่าวอ้างได้ ซึ่งเราสามารถจำแนกพยานหลักฐาน เป็นประเภทได้ดังนี้

ประเภทของพยานหลักฐาน

๑. พยานเอกสาร

พยานเอกสาร (Document) คือ กระดาษหรือวัตถุอื่นใด อาทิเช่น ฝาผนัง ก้อนหิน ผืนผ้า ซึ่งได้ทำให้ปรากฏความหมาย ด้วยตัวอักษร ตัวเลข ผังหรือแผนแบบอย่างอื่น อาจจะเป็นสัญลักษณ์ ภาพ จะเป็นโดยวิธีพิมพ์ ถ่ายภาพหรือวิธีอื่นอันเป็นหลักฐานแห่งความหมายนั้น ตัวอย่างเช่น

/หมายเลข...

หมายเลขเครื่องยนต์และเลขตัวถัง เป็นเอกสาร ข้อสำคัญ คือ มุ่งที่จะสื่อให้ทราบว่าสิ่งที่ปรากฏนั้นมี ความหมายว่าอย่างไร ดังนั้น ภาพถ่ายภายในห้องเครื่องใช้และของอื่นๆ เป็นเพียงภาพจำลองของห้อง เครื่องใช้เท่านั้น ไม่ได้แสดงความหมายอย่างใดๆ จึงไม่เป็นเอกสาร

๒. พยานบุคคล

พยานบุคคล (Witness) คือ บุคคลที่ได้รับรู้รับทราบข้อเท็จจริง ตลอดจน รายละเอียดของเหตุการณ์และสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งลำพังตัวบุคคลนั้นไม่ใช่ พยานหลักฐาน ถ้อยคำหรือข้อเท็จจริงที่บุคคลผู้นั้นกล่าวให้ต่อคณะกรรมการสืบสวนหาข้อเท็จจริงต่างหาก ที่เป็นพยานหลักฐาน แม้จะได้บันทึกถ้อยคำไว้ในเอกสารก็ยังคงเรียกว่าเป็น "พยานบุคคล" แต่หากนำ เอกสารที่บันทึกถ้อยคำพยานนั้นไปใช้ในคดีเรื่องอื่น พยานหลักฐานนั้นก็จะเรียกว่า "พยานเอกสาร"

โดยพยานบุคคลสามารถแบ่งแยกได้เป็น ๒ ประเภท คือ

ประจักษ์พยาน (Eyewitness) คือ ผู้ที่รู้เห็นข้อเท็จจริงได้ด้วยประสาทสัมผัส ต่างๆ ของตนเอง เช่น ได้เห็นด้วยตา ได้ฟังด้วยหู ได้ดมด้วยจมูก หรือได้สัมผัสด้วยมือของตนเอง ซึ่งพยาน ประเภทนี้ ให้คุณค่าในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงสูง

ตัวอย่างเช่น นายแดงเห็นนายเขียวเดินเข้าไปหยิบของในโต๊ะหัวหน้า นายแดงจึง เป็นประจักษ์พยานในเรื่องที่นายเขียวลักทรัพย์ เป็นต้น

พยานบอกเล่า (Hearsay) คือ พยานบุคคลที่ได้รับรู้ข้อเท็จจริงโดยการบอกเล่า ต่อมาอีกทีหนึ่ง ไม่ได้ได้รับทราบข้อเท็จจริงด้วยประสาทสัมผัสของตนเอง เป็นพยานที่ห่างไกลจากความจริง มีน้ำหนักในการรับฟังน้อยกว่าประจักษ์พยาน เนื่องจากข้อเท็จจริงที่นำมาเล่าต่ออาจเกิดการผิดเพี้ยนได้

เนื่องจากพยานบอกเล่า เป็นพยานที่มีได้เกิดจากการรับรู้ข้อเท็จจริงโดยตรง ไม่ ควรรับฟังเป็นที่ยุติเสียทีเดียว เว้นแต่จะนำไปประกอบกับพยานบุคคล หรือพยานหลักฐานชั้นอื่น ๆ

ตัวอย่างเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างประจักษ์พยานและบอกเล่า
เช่น นายดำพังกายแดงเล่าว่า นายแดงเห็นนายเขียวเดินเข้าไปหยิบของในโต๊ะหัวหน้า ดังนี้ จะเห็นได้ว่า นายดำไม่ใช่ผู้ที่เห็นนายเขียวเดินเข้าไปหยิบของ แต่ได้รับฟังมาจากนายแดงอีกทอดหนึ่ง นายดำจึงเป็น เพียงพยานบอกเล่า ส่วนนายแดงพบเห็นการกระทำของนายเขียวด้วยสายตาของตนเอง นายแดงจึงเป็น ประจักษ์พยาน

๓. พยานวัตถุ

พยานวัตถุ (Object) คือ สิ่งของหรือวัตถุต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น อาทิ อาวุธ มีด ที่ใช้ทำร้ายหรือฆ่า , รถยนต์ที่ใช้กระทำความผิด หรือขวดสุราที่ใช้ดื่มในเวลาปฏิบัติงาน เป็นต้น เป็นการพิสูจน์ประกอบข้อเท็จจริงว่ามีจริงหรือไม่ สอดคล้องกับพยานหลักฐานอื่นหรือไม่ เช่น นายดำฆ่านายแดงด้วยอาวุธมีด ดังนี้ อาวุธมีดเป็นพยานวัตถุ มีคุณค่าในการพิสูจน์ว่ามีเครื่องมือในการใช้ ฆ่าจริงและสอดคล้องกับถ้อยคำของพยานว่า เห็นนายแดงถูกนายดำแทง ปรากฏตามบาดแผลที่เกิดขึ้น เกิดจากอาวุธประเภทมีดไม่ใช่เหล็กแหลม เป็นต้น

/๔. พยานผู้เชี่ยวชาญ...

๔. พยานผู้เชี่ยวชาญ (Expert witness)

พยานผู้เชี่ยวชาญ (Expert witness) เป็นพยานบุคคลประเภทหนึ่ง แต่มาให้ข้อมูลในลักษณะการแสดงความคิดเห็นในด้านที่ตนมีความรู้เชี่ยวชาญในศาสตร์สาขาใดสาขาหนึ่ง โดยเฉพาะซึ่งคนธรรมดาไม่อาจตัดสินใจได้โดยใช้ความรู้ ความสามารถ หรือประสบการณ์ในชีวิตประจำวันตามปกติ เพราะประเด็นนั้นเกี่ยวข้องกับความรู้ทางวิทยาศาสตร์หรือวิทยาการเฉพาะแขนง ซึ่งจะตัดสินใจได้ก็แต่เฉพาะโดยผู้เชี่ยวชาญ

ตัวอย่างเช่น แพทย์ซึ่งตรวจบาดแผลของผู้เสียหาย เป็นพยานผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ความเห็นว่าเป็นบาดแผลเกิดจากอะไรตามหลักวิชาการ มิใช่ให้ถ้อยคำว่ายืนยันว่าในวันเกิดเหตุตนได้เห็นผู้เสียหายถูกทำร้ายอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการรับฟังพยานผู้เชี่ยวชาญ คือ ต้องการความคิดเห็นตามหลักวิชาการด้านนั้นๆ เป็นเห็นผลประกอบการรับฟังพยานหลักฐานอื่นๆ ดังนั้น พยานผู้เชี่ยวชาญ แต่ความคิดเห็นเหล่านี้ ไม่ผูกพันผู้พิจารณาที่จะต้องวินิจฉัยตามความเห็นดังกล่าว

การดำเนินการสืบสวนพยานบุคคลและรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ

๑. การสืบสวนพยานบุคคล

การตั้งคำถาม ควรใช้คำถามในลักษณะเปิด เพื่อให้พยานผู้ให้ถ้อยคำเล่าเหตุการณ์เป็นลำดับเรื่องราว ไม่ควรใช้คำถามนำในลักษณะที่จะต้องตามว่า "ใช่" หรือ "ไม่" เว้นแต่เป็นคำถามเพื่อยืนยันข้อเท็จจริงที่ได้เล่ามาแล้วอีกครั้งหนึ่ง ทั้งนี้ เพื่อให้คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง ได้ฟังเรื่องราวทั้งหมด ตลอดจนความรู้สึนึกคิดของพยานผู้ให้ถ้อยคำและเหตุผลแห่งการกระทำต่างๆ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการวินิจฉัยในภายหลัง

โดยการสอบปากคำต้องมีการบันทึกถ้อยคำของผู้ให้ถ้อยคำตามแบบฟอร์มแนบท้ายคู่มือฉบับนี้แล้วอ่านให้ผู้ให้ถ้อยคำฟัง หรือให้ผู้ให้ถ้อยคำอ่านเองก็ได้ แล้วให้ผู้ให้ถ้อยคำผู้บันทึกถ้อยคำ และกรรมการ ซึ่งอยู่ร่วมในการสอบปากคำลงลายมือชื่อในบันทึกถ้อยคำนั้นไว้เป็นหลักฐานด้วย ในกรณีที่บันทึกถ้อยคำใดมีหลายหน้า ให้ผู้ให้ถ้อยคำลงลายมือชื่อกำกับไว้ในบรรทัดสุดท้ายของบันทึกถ้อยคำทุกหน้า ในการบันทึกถ้อยคำ ห้ามมิให้พูด ลบ หรือบันทึกข้อความทับข้อความที่ได้บันทึกไว้ในบันทึกถ้อยคำแล้ว ถ้าจะต้องแก้ไขหรือเพิ่มเติมข้อความที่บันทึกไว้ ให้ใช้วิธีขีดฆ่าข้อความเดิมและเพิ่มเติมข้อความใหม่ด้วยวิธีตักเติมแล้วให้ผู้ให้ถ้อยคำลงลายมือชื่อกำกับไว้ตรงที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมนั้นทุกแห่ง ในกรณีที่ผู้ให้ถ้อยคำไม่ยอม ลงลายมือชื่อก็ให้คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงบันทึกเหตุที่ไม่ลงลายมือชื่อนั้นไว้ในบันทึกถ้อยคำด้วย

การสอบปากคำพยานบุคคล

ในวันที่มีการสืบสวนพยานบุคคล (สอบปากคำ) ก่อนจะเริ่มมีการบันทึกถ้อยคำพยาน คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงต้องแจ้งและอธิบายถึงที่มาหรือเหตุแห่งการสืบสวนให้ผู้ที่มาให้ถ้อยคำทราบเสียก่อน โดยในวันที่มีการสืบสวนพยานบุคคล มีหลักเกณฑ์และข้อปฏิบัติ ดังนี้

๑. จำนวนกรรมการในการสอบปากคำต้องไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง
๒. ให้สอบปากคำคราวละ ๑ คน

/๓. ห้ามบุคคล...

๓. ห้ามบุคคลอื่นอยู่หรือร่วมทำการสืบสวน
๔. ห้ามคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง ให้ทำคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง บังคับ หรืออื่นใดโดยไม่ชอบเพื่อจูงใจให้ถ้อยคำ
๕. หากผู้ให้ถ้อยคำนำเอกสารหรือวัตถุมาใช้เป็นพยานหลักฐานในการสืบสวน ให้คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง จัดให้มีการบันทึกไว้ด้วยว่าได้มาอย่างไร จากผู้ใด และเมื่อใด

การสอบปากคำผู้กล่าวหา

โดยปกติแล้วหากข้อเท็จจริงในเรื่องร้องเรียนกล่าวหาเพียงพอและคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง สามารถรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องได้ครบถ้วนแล้ว ก็อาจจะไม่เรียกผู้กล่าวหามาให้ถ้อยคำก็ได้ ดังนั้น การจะเรียกผู้กล่าวหาให้ถ้อยคำหรือไม่คงต้องขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงพฤติการณ์และสถานการณ์ในแต่ละเรื่องไป

การสอบปากคำผู้ถูกกล่าวหา

การสืบสวนไม่มีกฎหมายกำหนดบังคับว่าต้องสอบถ้อยคำของผู้ถูกกล่าวหา หรือให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงอย่างเช่น กรณีสอบสวนวินัยแต่อย่างใด ดังนั้น ในขั้นสืบสวนอาจจะไม่สอบถ้อยคำของผู้ถูกกล่าวหาก็ได้ ถ้าคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงเห็นว่าข้อเท็จจริงที่เพียงพอแล้ว เพราะฉะนั้นการจะเรียกผู้ถูกกล่าวหาให้ถ้อยคำหรือไม่ คงต้องขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงพฤติการณ์และสถานการณ์ในแต่ละเรื่องไป ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาไม่มาให้ถ้อยคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา หรือไม่ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในเวลาที่คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงกำหนดให้ถือว่าผู้ถูกกล่าวหาไม่ประสงค์จะชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา เว้นแต่ คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงจะเห็นควรดำเนินการเป็นอย่างอื่นเพื่อประโยชน์แห่งความเป็นธรรม

ข้อสังเกต

การสืบสวน ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ว่าจะต้องสอบปากคำของบุคคลใดบ้าง ดังนั้น การจะสอบปากคำของบุคคลใดหรือไม่ ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง หากคณะกรรมการเห็นว่าพยานบุคคลที่สอบปากคำมานั้นเพียงพอที่จะนำข้อเท็จจริงไปพิจารณาได้แล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องสืบสวนให้ครบทุกปากก็ได้

๒. การรวบรวมพยานหลักฐาน

การรวบรวมพยานหลักฐานให้คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง รวบรวมพยานหลักฐาน ตามที่เห็นสมควร เช่น กรณีพยานเอกสาร ประธานกรรมการสามารถมีหนังสือขอเอกสารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือให้บุคคลที่มีเอกสารอยู่ในความครอบครองส่งเอกสารมายังคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงก็ได้ โดยให้คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงบันทึกการได้มาของพยานหลักฐานไว้ด้วย แต่อย่างไรก็ตามคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงไม่มีอำนาจในการออกหนังสือหรือหมายบังคับให้ผู้ใดผู้หนึ่งส่งพยานหลักฐานได้ ทั้งนี้ หากในการสืบสวนมีกล่าวอ้างหรืออ้างถึงพยานเอกสาร

/ให้คณะกรรมการ...

ให้คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง แจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องนำเอกสารหลักฐานนั้นมามอบให้คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงในภายหลัง หรือหากบุคคลคนนั้นไม่สามารถนำเอกสารมามอบให้ได้ คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงอาจทำหนังสือขอเอกสารหลักฐานที่มีการกล่าวอ้างหรืออ้างถึงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาประกอบการพิจารณาต่อไป

เอกสารที่ใช้เป็นพยานหลักฐานในสำนวนการสืบสวนดังกล่าวให้ใช้ต้นฉบับ แต่ถ้าไม่อาจนำต้นฉบับมาได้ จะใช้สำเนาที่กรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงหรือผู้มีหน้าที่รับผิดชอบรับรองว่าเป็นสำเนาถูกต้องก็ได้ ในกรณีที่ไม่สามารถหาต้นฉบับเอกสารได้เพราะสูญหายหรือถูกทำลายหรือโดยเหตุประการอื่น คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงจะสืบจากสำเนาเอกสารหรือพยานบุคคลแทนก็ได้

ในการประชุมครั้งที่สองนี้บางครั้ง คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง อาจต้องออกไปพิจารณาสภาพแวดล้อมของสถานที่เกิดเหตุจริง และควรจะมีการบันทึกสภาพสภาพที่เกิดเหตุ หรือมีการทำแผนที่สถานที่เกิดเหตุเก็บรวบรวมไว้ในสำนวนด้วย เพื่อให้คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงสามารถวิเคราะห์เหตุการณ์ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ตัวอย่างเช่น กรณีกระจกหน้าต่างบนอาคารซึ่งเป็นทรัพย์สินของทางราชการถูกทำลายโดยการขว้างหิน คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงอาจเชิญพยานมาให้ถ้อยคำได้ว่ากระจกดังกล่าวอยู่บนอาคารใด ชั้นใด หินที่ใช้ขว้างมีขนาดเท่าใด แต่คณะกรรมการสอบสวนหาข้อเท็จจริงอาจไม่สามารถอนุมานได้ว่า ขณะเกิดเหตุเวลากลางคืน การใช้หินขว้างไปที่ห้องจะเป็นไปได้หรือไม่ เนื่องจากแสงไฟอาจไม่เพียงพอ หรือหากพิจารณาจากสภาพพื้นที่บริเวณนั้นแล้ว บุคคลทั่วไปไม่อาจขว้างหินให้กระจกห้องแตกได้เลยเพราะมีสระน้ำขวางไว้อยู่

เมื่อพิจารณาจากสถานที่เกิดเหตุประกอบถ้อยคำซึ่งพยานให้ไว้ อาจทำให้ทราบว่าพยานนั้น โกหกหรือไม่ แท้จริงแล้วเจ้าของห้องอาจทำกระจกแตกเองแล้วอ้างว่ามีผู้ไม่หวังดีขว้างหินใส่กระจกก็เป็นได้ เป็นต้น

การประชุมนัดสุดท้าย

เป็นการประชุมเพื่อจัดทำรายงานการสืบสวน โดยให้คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงพิจารณาพยานเอกสาร บันทึกถ้อยคำพยาน รายละเอียดของพฤติการณ์ต่างๆ และพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องทั้งหมด เพื่อค้นหาข้อเท็จจริงเมื่อพิจารณาพยานหลักฐานทั้งหมดครบถ้วนทุกประเด็นแล้ว คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงต้องสรุปข้อเท็จจริง โดยจะต้องพิจารณาน้ำหนักพยานหลักฐานทุกชั้นเฉพาะที่ได้จากการสอบสวนเท่านั้น จะนำพยานหลักฐานอื่นใด นอกการรับรู้ของที่ประชุมคณะกรรมการสอบสวนหาข้อเท็จจริงเข้ามาร่วมพิจารณาวินิจฉัยด้วยไม่ได้ หรือที่เรียกว่า "พยานหลักฐานในสำนวน" **พร้อมกับพิจารณาทำความเข้าใจว่าไม่มีมูล หรือมีมูลอันควรกล่าวหาว่าเป็นความผิดทางวินัย** จากนั้นจึงจัดทำรายงานการสืบสวน เพื่อเสนอนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดผู้แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงพิจารณาต่อไป

องค์ประชุมในการพิจารณาครั้งนี้ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่าสามคนและไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงทั้งหมด

/การชั่งน้ำหนักพยาน...

การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน

การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน คือ การพิจารณาพยานหลักฐานทั้งหมดที่รวบรวมมาได้ว่า พยานหลักฐานใดที่สามารถรับฟังได้ และมีความน่าเชื่อถือเพียงใด เพื่อให้ข้อเท็จจริงซึ่งเป็นประเด็นในการสืบสวนนั้นเป็นที่ยุติ และสามารถนำข้อเท็จจริงนั้นไปพิจารณาประกอบข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อทำความเข้าใจและทำรายงานการสืบสวนผู้สั่งแต่งตั้งต่อไป

หลักในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานต่างๆ

การชั่งน้ำหนักพยาน คือ การนำพยานหลักฐานทุกประเภทที่ผ่านการสืบสวน โดยคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงไม่ว่าจะเป็นพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ มาประมวลผลแล้ว วินิจฉัยสรุปข้อเท็จจริงให้เป็นยุติ ในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานนั้น จะต้องพิจารณาถึงพยานหลักฐานทุกประเภทที่มีอยู่ในสำนวน ได้แก่ พยานบุคคล พยานเอกสาร และพยานวัตถุ

โดยอาจพิจารณาชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานตามสภาพของพยานหลักฐาน ได้ดังนี้

๑. พยานเอกสาร

พยานเอกสารที่จะนำมาชั่งน้ำหนักได้ต้องผ่านหลักเกณฑ์ของการรับฟังพยาน เอกสารมาก่อน กล่าวคือ จะต้องเป็นเอกสารต้นฉบับ ในกรณีที่ไม่มีเอกสารต้นฉบับหรือไม่สามารถนำ เอกสารต้นฉบับนั้นมาได้เพราะต้นฉบับถูกทำลายหรือสูญหายไปจึงจะนำสำเนาเอกสารที่มีการรับรองความ ถูกต้องนั้นมารับฟังเป็นพยานเอกสารได้ การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานนั้นไม่ได้มีหลักเกณฑ์ที่ตายตัวแต่มี แนวทางในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานของศาลที่อาจนำมาใช้เป็นตัวอย่างในการชั่งน้ำหนักพยานเอกสาร ได้ ดังนี้

เอกสารซึ่งได้ทำขึ้นในราชการหรือเอกสารมหาชน มีน้ำหนักรับฟังได้มากที่สุด เนื่องจากเอกสารส่วนราชการมักไม่ได้มีส่วนได้เสีย จึงมีความเป็นกลางมาก อีกทั้ง เอกสารที่ออกโดย ราชการจะต้องได้รับการตรวจสอบตามสายบังคับบัญชาจึงมีความผิดพลาดน้อย

เอกสารที่บุคคลทำขึ้นในการงานเป็นปกติระย่อมมีน้ำหนักมาก เพราะไม่มี เหตุผลใดที่บุคคลนั้นจะเขียนข้อความอันเป็นเท็จ

กรณีการเปรียบเทียบน้ำหนักระหว่างพยานเอกสารกับพยานบุคคล พยาน เอกสารจะมีน้ำหนักในการรับฟังมากกว่าพยานบุคคล เนื่องจากพยานเอกสารนั้นเป็นการบันทึกข้อความซึ่ง เมื่อได้มีการบันทึกเหตุการณ์หรือข้อเท็จจริงแล้ว ข้อเท็จจริงในเอกสารย่อมมีอยู่เสมอไปในขณะที่พยาน บุคคลแม้จะมีความใกล้ชิดกับเหตุการณ์หรือข้อเท็จจริงมากกว่าแต่ในเวลาพยานบุคคลมาให้ปากคำ ระยะเวลาอาจล่วงเลยไปจนทำให้การจดจำเหตุการณ์หรือข้อเท็จจริงนั้นคลาดเคลื่อนกับความจริงได้ อย่างไรก็ตามพยานเอกสารมีจุดด้อยตรงที่ไม่สามารถมีขึ้นมาเองได้ต้องมีบุคคลสร้างเอกสารขึ้นมาซึ่งไม่มี หลักประกันใดๆ ว่าเอกสารที่ บุคคลนั้นทำขึ้นมาจะตรงกับความเป็นจริง โดยเฉพาะในกรณีที่เอกสารนั้น เป็นบันทึกเหตุการณ์

๒. พยานบุคคล

พยานบุคคล หรือที่เรียกว่า การชั่งน้ำหนักคำพยาน ความสำคัญอยู่ที่ความ น่าเชื่อถือของถ้อยคำนั้น เพราะไม่มีเครื่องมือใดๆ ที่จะสามารถวัดความถูกต้องของถ้อยคำนั้นได้ และ เช่นเดียวกัน ก็ไม่มีผู้เชี่ยวชาญใดๆ ที่จะมาช่วยวัดความถูกต้องของถ้อยคำนั้นได้ ดังนั้น การพิจารณา

/ความน่าเชื่อ...

ความน่าเชื่อถือของการให้ถ้อยคำ จึงขึ้นอยู่กับกระบวนการรับรู้และถ่ายทอดสิ่งที่เขาพบเห็นมา หากถ้อยคำใดมีข้อสงสัย หรือมีพิรุณ เช่น พยานกล่าวว่าเห็นคนร้ายชัด แต่พยานสายตาไม่ดีถ้อยคำพยานดังกล่าวก็จะมีปัญหาเรื่องน้ำหนักถ้อยคำพยานดังกล่าวก็จะมีปัญหาเรื่องน้ำหนัก ดังนั้น ในการชั่งน้ำหนักถ้อยคำของพยานจึงควรพิจารณา ต่อไปนี้

๒.๑ การรับรู้ กล่าวคือ การรับรู้โดยประสาททั้งห้าของมนุษย์ เป็นการพิจารณาว่าเข้าได้รู้ ได้ยิน ได้เห็น ข้อเท็จจริงมาด้วยตนเองหรือไม่ พิจารณาจากสภาพร่างกายของผู้ให้ถ้อยคำ สภาพจิตใจ และสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการรับรู้ของพยาน เช่น สภาพแสง หากเป็นเวลากลางวัน ย่อมเห็นภาพได้ชัดเจนกว่ากลางคืน หรือเสียงที่ได้ยินอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เงียบ หรืออยู่ในที่อึกทึกหรือไม่อย่างไร

๒.๒ การจดจำของพยาน พยานมีความสามารถในการจดจำเหตุการณ์ต่างๆ ที่ตนได้ประสบมามากน้อยเพียงใด โดยพิจารณาจากระดับความฉลาด อายุหากเป็นเด็กก็จะมี ความจำดีกว่าคนชราสภาพของเหตุการณ์ เป็นเรื่องทั่ว ๆ ไปที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน หรือเป็นเรื่องน่าจดจำ เช่น อุบัติเหตุเสียชีวิต รถชน เสียงปีนล้น เพราะโอกาสที่พยานจะลืมเหตุการณ์ในกรณีที่เป็นเรื่องน่าจดจำจะเป็นไปได้ยากกว่าเหตุการณ์ธรรมดา ตลอดจนความเนิ่นนานของระยะเวลานับแต่เกิดเหตุการณ์จนถึงขณะที่พยานกล่าวให้ถ้อยคำ

๒.๓ ความอคติ กล่าวคือ พยานที่ให้ถ้อยคำนั้นมีความเป็นกลางเพียงใด สุจริตหรือไม่ มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวอันจะส่งผลให้การให้ถ้อยคำบิดเบือนหรือเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือไม่ เช่น ความรัก ความโกรธ การมีส่วนได้ส่วนเสียในผลการพิจารณา พยานมีความสัมพันธ์กับผู้ที่อาจได้รับผลกระทบจากการพิจารณาหรือไม่ เป็นต้น

๓. พยานวัตถุ

พยานวัตถุ พยานประเภทนี้ส่วนใหญ่จะโยงไปถึงถ้อยคำของพยานที่มีการให้ไว้ เช่น ปากกาตำสีกแดงของนายดำที่ถูกขโมยไป ปากกาด้านสีแดงของนายดำ เป็นพยานวัตถุที่ยืนยันสอดคล้องกับถ้อยคำของพยานที่ยืนยันว่าเห็นนายเขียวหนีไปจากโต๊ะ หากพยานให้ถ้อยคำว่าเห็นปากกาด้านสีน้ำเงินของนายดำถูกขโมยไป แท้จริงแล้วนายดำมีปากกาด้านสีแดงด้านเดียว แสดงว่าถ้อยคำพยานกับวัตถุพยานไม่มีความเชื่อมโยงกันจึงขาดความน่าเชื่อถือ เป็นต้น

การพิจารณาทำความเข้าใจของคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง

การสืบสวนเป็นเพียงการสืบหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานในเบื้องต้น เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาว่า “กรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยหรือไม่” ดังนั้น การพิจารณาทำความเข้าใจในชั้นสืบสวนของคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงนั้น จะพิจารณาเพียงว่ากรณีมีมูลอันควรกล่าวหาว่ามีข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดผู้ใดกระทำความผิดวินัยหรือไม่ กล่าวคือ ตามที่มีการกล่าวหาหรือมีกรณีเป็นที่สงสัยมีมูลเพียงพอที่จะต้องมีการดำเนินการทางวินัยต่อไป หรือไม่

/การจัดทำ...

การจัดทำรายงานการสืบสวน

การรายงานการสืบสวนต้องมีการสรุปข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน ทั้งนี้ ตามแบบฟอร์มแนบท้ายคู่มือ และในรายงานการสืบสวน คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงต้องลงลายมือชื่อทุกคน เว้นแต่มีเหตุจำเป็นก็ให้ประธานกรรมการบันทึกเหตุนั้นไว้ และสำหรับในกรณีที่กรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงรายใดมีความเห็นแย้งก็ให้ระบุความเห็นนั้นไว้ในรายงานการสืบสวนด้วย ซึ่งความเห็นแย้งนั้นจะให้เป็นบันทึกแนบท้ายรายงานการสืบสวนก็ได้ ทั้งนี้ การรายงานการสืบสวนต่อนายกองคการบริหารส่วนจังหวัดผู้แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงต้องเสนอรายงานการสืบสวนและสำนวนการสืบสวนมาด้วย (สำนวนการสืบสวน คือ เอกสารหลักฐานที่คณะกรรมการรวบรวมหรือแสวงหามาได้ทั้งหมด)

๗. ปัญหาและอุปสรรค/แนวทางการแก้ไขและการพัฒนางาน

ปัญหาของการสอบข้อเท็จจริง ในขั้นตอนของการให้ถ้อยคำของผู้ถูกกล่าวหาที่บางครั้งผู้ถูกกล่าวหาไม่มีความประสงค์ที่จะมาให้ถ้อยคำชี้แจงต่อคณะกรรมการหรือผู้สอบสวน ซึ่งทำให้กระบวนการสอบต้องล่าช้าออกไป เพราะการประชุมหรือพิจารณาในแต่ละครั้งจะต้องมีการประสานวันว่างของคณะกรรมการฯ อีกทั้งระยะเวลาในการสอบข้อเท็จจริงก็มีจำกัดตามคำสั่งแต่งตั้ง ซึ่งแม้ว่าจะมีการขอและให้ขยายระยะเวลาการสอบข้อเท็จจริงออกไปได้ แต่ทั้งนี้ก็ต้องคำนึงถึงความจำเป็นและมีเหตุผลอันสมควรในการที่จะขยายระยะเวลา

แนวทางในการแก้ไขปัญหาในกรณีนี้ คือ ในการเชิญผู้ที่ถูกกล่าวหาขึ้นทางเลขานุการจะต้องอธิบายถึงความเป็นมาและขั้นตอนของการสอบสวน ข้อเท็จจริงของคณะกรรมการฯ ให้แก่ผู้ที่ถูกกล่าวหาทราบอย่างชัดเจนโดยดำเนินการให้เป็นไปตามขั้นตอนของวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง กล่าวคือ ต้องแจ้งข้อมูลผู้เกี่ยวข้องและให้สิทธิแก่บุคคลนั้นมาชี้แจงเพื่อให้ถ้อยคำ หากไม่ให้ถ้อยคำใด ๆ หรือไม่มาให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการฯ ตามกำหนดนัดหมายในหนังสือเชิญแล้ว คณะกรรมการฯ ก็มีอำนาจที่จะพิจารณาจากพยานหลักฐานเท่าที่ปรากฏหรือมีอยู่แล้ว ต่อไป

/แผนภาพแสดงขั้นตอน...

แผนภาพแสดงขั้นตอนการสืบสวนข้อเท็จจริง

ผู้รับผิดชอบ	ขั้นตอน	ผู้เกี่ยวข้อง	ระยะเวลา
ผู้บังคับบัญชา	มีการกล่าวหาและข้อเท็จจริงหรือพฤติกรรมเพียงพที่จะสืบสวน/มีกรณีสงสัยโดยปรากฏพยานหลักฐานเพียงพอต่อการสืบสวน/เรื่องร้องเรียน	ผู้บังคับบัญชา	ไม่เกิน ๑ วัน
ผู้บังคับบัญชา	ผู้บังคับบัญชามีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง	ผู้บังคับบัญชา	ไม่เกิน ๑ วัน
เลขานุการฯ	แจ้งคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงให้กรรมการทุกคนทราบ	คณะกรรมการฯ	ไม่เกิน ๒ วัน
คณะกรรมการฯ	นัดประชุมคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงเพื่อวางแผนทางการสืบสวน รวมถึงตรวจสอบพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง (ถ้ามี) (ประชุมนัดแรก)	คณะกรรมการฯ	ไม่เกิน ๓ วัน
คณะกรรมการฯ	คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงสอบถ้อยคำพยานที่เกี่ยวข้อง/พิจารณาพยานหลักฐาน/ออกไปตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ (ประชุมนัดที่สอง)	คณะกรรมการฯ	ไม่เกิน ๑๔ วัน (หากมีเหตุขัดข้อง เช่น ผู้มาให้ถ้อยคำไม่มา ก็อาจต้องใช้เวลามากขึ้น)
คณะกรรมการฯ	คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงพิจารณาข้อเท็จจริงเพื่อจัดทำรายงานการสืบสวน (ประชุมนัดสุดท้าย)	คณะกรรมการฯ	ไม่เกิน ๕ วัน
เลขานุการฯ	เสนอรายงานการสืบสวนต่อนายกองคการบริหารส่วนจังหวัด เพื่อพิจารณาสั่งการตามที่เห็นสมควรต่อไป	ผู้บังคับบัญชา	ไม่เกิน ๑ วัน

ภาคผนวก

ตัวอย่างคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง

ครุฑ

คำสั่งองค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา

ที่...../.....

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง

.....

ด้วย.....(มีการกล่าวหา.....และข้อเท็จจริงหรือพฤติกรรมเพียงพอที่จะสืบสวน/
มีกรณีเป็นที่สงสัยโดยปรากฏพยานหลักฐานที่เพียงพอต่อการสืบสวน).....

.....
.....

ดังนั้น เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่กล่าวหาประกอบ
การพิจารณาดำเนินการ อาศัยอำนาจตามความมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารงาน
บุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ และข้อ ๒๔ ของประกาศคณะกรรมการข้าราชการองค์การบริหารส่วน
จังหวัดพะเยา เรื่อง หลักเกณฑ์และเงื่อนไขเกี่ยวกับวินัย และการรักษาวินัย และการดำเนินการทางวินัย
พ.ศ. ๒๕๕๙ ลงวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม จึงแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง
เพื่อสืบสวนข้อเท็จจริงเรื่องดังกล่าว อันประกอบไปด้วยบุคคล ดังต่อไปนี้

๑.(ชื่อ ตำแหน่ง ระดับ).....เป็นประธานกรรมการ
๒.(ชื่อ ตำแหน่ง ระดับ).....เป็นกรรมการ
๓.(ชื่อ ตำแหน่ง ระดับ).....เป็นกรรมการและเลขานุการ

ทั้งนี้ ให้คณะกรรมการฯ มีอำนาจเรียกบุคคลมาให้ถ้อยคำหรือขอให้จัดส่งเอกสาร
หลักฐานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการสืบสวนและรายงานข้อเท็จจริงเรื่องดังกล่าว พร้อมทั้งมีความเห็นว่า
ข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดผู้ใดเกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีการกล่าวหา/กรณีเป็นที่สงสัย และ
พฤติกรรมของบุคคลดังกล่าวเข้าข่ายเป็นกรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยหรือไม่ ถ้ามีมูลเป็นกรณี
มูลว่ากระทำความผิดในเรื่องใด

อนึ่ง ให้คณะกรรมการฯ เสนอความเห็นภายใน.....วัน นับแต่วันที่ประธานฯ ได้รับ
ทราบคำสั่ง หากคณะกรรมการฯ ดำเนินการสืบสวนข้อเท็จจริงไม่แล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลา
ดังกล่าว ให้คณะกรรมการฯ ชี้แจงถึงเหตุผลหรือความจำเป็นที่ทำให้การสืบสวนข้อเท็จจริงไม่แล้วเสร็จเพื่อ
ขอขยายระยะเวลาการสืบสวน ในกรณีเช่นนี้ให้ขอขยายระยะเวลาได้อีกไม่เกินสองครั้ง ๆ ไม่เกินสามสิบวัน

สั่ง ณ วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ลงชื่อ.....

(.....)

ตำแหน่ง.....

ตัวอย่างรายงานการสืบสวนข้อเท็จจริง

รายงานการสืบสวนข้อเท็จจริง

วันที่.....

เรื่อง การสืบสวนข้อเท็จจริง กรณี.....

เรียน นายองค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา

ตามที่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา ได้มีคำสั่ง ที่...../.....ลงวันที่.....
เดือน.....พ.ศ.....แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง กรณี.....(ชื่อผู้ถูกกล่าวหา).....
ถูกกล่าวหาว่า.....(ระบุเรื่องที่กล่าวหา).....

บัดนี้ คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงได้ดำเนินการสืบสวนข้อเท็จจริงดังกล่าวเรียบร้อยแล้ว
จึงขอรายงานการสืบสวนข้อเท็จจริง ดังนี้

๑. มูลกรณีเรื่องนี้ปรากฏขึ้นเนื่องจาก.....(ระบุมีผู้กล่าวหาหรือกรณีเป็นที่สงสัย
ว่าอย่างไร).....

๒. คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงได้ประชุมพิจารณากำหนดแนวทางการสืบสวน
ข้อเท็จจริงตามประเด็นการกล่าวหาหรือกรณีเป็นที่สงสัย ดังนี้

๒.๑ ประเด็นที่.....

๒.๒ ประเด็นที่.....

๓. คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงได้ประชุมพิจารณาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน
ต่างๆ และมีความเห็น ดังนี้

๓.๑ ข้อเท็จจริงเบื้องต้น..... (สรุปข้อเท็จจริงที่ได้จากการสืบสวน).....

.....

๓.๒ พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง.....

พยานบุคคล จำนวน.....ปาก

๑.(ชื่อ - สกุล).....ตำแหน่ง.....

๒.(ชื่อ - สกุล).....ตำแหน่ง.....

พยานเอกสาร

๑. บันทึกข้อความ ที่...../.....ลงวันที่.....เดือน..... พ.ศ.

๒. หนังสือ ที่...../..... ลงวันที่.....เดือน..... พ.ศ. เรื่อง.....

พยานวัตถุ (ถ้ามี)

๑.

๒.

/๓.๓ ประเด็นที่ต้องพิจารณา...

๓.๓ ประเด็นที่ต้องพิจารณา..... (วิเคราะห์ประเด็นตามที่กำหนดแนวทางการ
สืบสวนกับข้อเท็จจริง และพยานหลักฐานที่ได้จากการสืบสวน).....

.....

๓.๔ ความเห็นของคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง

คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงได้พิจารณาแล้ว เห็นว่า...(มีความเห็น
เกี่ยวกับพฤติการณ์ของบุคคลดังกล่าว เป็นกรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยหรือไม่ ถ้ามีมูลเป็น
กรณีมูลว่ากระทำความผิดในเรื่องใด).....

.....

.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และพร้อมนี้ได้เสนอสำนวนการสืบสวนมาด้วยแล้ว

ลงชื่อ.....ประธานกรรมการ
(.....)

ลงชื่อ.....กรรมการ
(.....)

ลงชื่อ.....กรรมการและเลขานุการ
(.....)

ตัวอย่างบันทึกถ้อยคำพยานบุคคล

บันทึกถ้อยคำ

เรื่อง.....
แผนที่..... สอบสวนที่.....(สถานที่สอบสวน).....
บันทึกถ้อยคำของ.....(ชื่อ - สกุล ของผู้ให้ถ้อยคำ)..... วันที่.....เดือน.....พ.ศ.
เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้.....(ผู้ถูกกล่าวหา/พยาน).....

ข้าพเจ้า.....(ชื่อ - สกุล).....ปัจจุบันอายุ.....ปี เชื้อชาติ.....
สัญชาติ.....ศาสนา.....อาชีพปัจจุบัน.....
ตั้งบ้านเรือนอยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ถนน.....ตำบล.....อำเภอ.....
จังหวัด.....

คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงได้แจ้งให้ผู้ให้ถ้อยคำทราบแล้วว่า การแจ้งข้อความอันเป็นเท็จแก่เจ้าพนักงาน หรือแจ้งให้เจ้าพนักงานผู้กระทำการตามหน้าที่จดข้อความอันเป็นเท็จลงในเอกสารราชการ ซึ่งมีวัตถุประสงค์สำหรับใช้เป็นพยานหลักฐาน จะมีความผิดตามกฎหมายและประสงค์จะให้ถ้อยคำด้วยความสัตย์จริง ดังต่อไปนี้

(เขียนประวัติของผู้ให้ ถ้อยคำโดยย่อจนถึงปัจจุบันว่าผู้ให้ถ้อยคำดำรงตำแหน่งใดและมีหน้าที่อย่างไร จากนั้นจึงเขียนบันทึกถ้อยคำว่าผู้นั้น เข้ามาเกี่ยวข้องกับเรื่องที่สืบสวนอย่างไรและรู้เห็นเหตุการณ์ที่สืบสวนหรือไม่อย่างไร พร้อมทั้งบันทึกความเกี่ยวพันกับบุคคลที่เกี่ยวข้องในเหตุการณ์ว่าเคยมีสาเหตุก่อเรื่องหรือไม่).....

.....

.....

คณะกรรมการฯ ได้อ่านให้ผู้ให้ถ้อยคำฟัง/ผู้ให้ถ้อยคำได้อ่านข้อความเองแล้ว เห็นว่าถูกต้องตามความประสงค์จึงได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ

ลงชื่อผู้ให้ถ้อยคำ
(.....)

ลงชื่อ.....ประธานกรรมการ
(.....)

ลงชื่อ.....กรรมการ
(.....)

ลงชื่อ.....กรรมการและเลขานุการ
(.....)

บรรณานุกรม

ราชกิจจานุเบกษา. พระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒.
(ออนไลน์)

ราชกิจจานุเบกษา. พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙.
(ออนไลน์)

ราชกิจจานุเบกษา. กฎกระทรวง (พ.ศ. ๒๕๖๖) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙. (ออนไลน์)

องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา. ประกาศคณะกรรมการข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา เรื่อง หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการสอบสวน การลงโทษทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๙ และที่แก้ไขถึง (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๖

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. หลักการและแนวคำวินิจฉัยเกี่ยวกับพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ (ออนไลน์)

สำนักงาน ก.จ. . หนังสือสำนักงาน ก.จ. ที่ มท ๐๘๐๙.๕/ว ๒๔ ลงวันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๖๓ เรื่อง แนวทางการสอบสวนข้อเท็จจริงและการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัย.

สำนักงาน ก.อบต. .ก.ท. .ก.จ. . หนังสือสำนักงาน ก.อบต. .ก.ท. .ก.จ. ที่ มท ๐๘๐๙.๒/ว ๑๙๕ ลงวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๔๘ เรื่อง วิธีการก่อนการดำเนินการทางวินัยและการสอบสวนวินัยอย่างไม่ร้ายแรง

สำนักงาน ก.พ. . หนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร ๑๐๑๑/ว ๑๙ ลงวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๔๗ เรื่อง วิธีการก่อนดำเนินการทางวินัยและการสอบสวนทางวินัยไม่ร้ายแรง.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร๐๒๐๖/ว ๒๑๘ ลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๑ เรื่อง หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการร้องเรียนกล่าวโทษ ข้าราชการ และการสอบสวนเรื่องร่ำร้องเรียนกล่าวโทษข้าราชการว่ากระทำผิดวินัย

กลุ่มวินัย กองการเจ้าหน้าที่ กรมส่งเสริมการเกษตร พ.ศ. ๒๕๖๕. คู่มือการสืบสวนหรือพิจารณาในเบื้องต้น. (ออนไลน์)

ส่วนวินัยและความรับผิดชอบละเมิด สำนักบริหารทรัพยากรบุคคล กรมศุลกากร. คู่มือการดำเนินการสืบสวนและสอบสวนทางวินัย. (ออนไลน์)

ประวิทย์ เป็ร้องการ. คู่มือการออกคำสั่งตั้งกรรมการสอบวินัย สำหรับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ.,เทศบาล เมืองพัทยา และ อบต.) (เผยแพร่ครั้งที่ ๑) (ออนไลน์)

ราชบัณฑิตยสภา. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน พ.ศ. ๒๕๔๔. “ตรวจสอบ” (ออนไลน์) สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘

